

Sources du cours de Rav Abdelhak - Paracha Pin'has

מקורות פרשת פינחס

א/ אור החיים הקדוש :

וישב ישראל בשטים וגו'.

צריך לדעת מה צורך בהודעת מאמר זה, ?

ורז"ל (מד"ר ותנחומא) העירו בזה ואמרו, כי להודיעך בא, כי זה סיבה לזנות וכו' לפי שהמקום מטבעו לעורר טבע התאוה הבהמית,

ונראה לפרש שהכתוב יעיד סיבת הזנות, שהיתה לפי שיצאו העם לטייל חוץ למחנה ישראל, ושם נמצאו בנות מואב,

והוא אומר "וישב ישראל בשטים" פירוש, במקום שהיו מטיילים בו חוץ למחניהם, ושטים הוא לשון טיולים כדרך אומרו (יא ח) שטו העם ופירש"י שם וזה לשונו אין שייט אלא לשון טיול, וזה סיבת ויחל העם לזנות:

ב/ מסכת סנהדרין ק"ו:

אמר להם בלעם: אלוהיהם של אלה שונא זימה הוא, והם (ישראל) מתאוים לכלי פשתן. בוא ואשיאך עצה: עשה להם קלעים (רש"י: אהלים של קלעים, כמו שעושים בשווקים) ... והושב בהן זונות וימכרו להם כלי פשתן... וכשישראל אוכלין ושותין ושמיחין ויוצאים לטייל בשוק, אומרת לו...: הרי אתה כבן בית, שב, ברור לעצמך! וצצורי של יין עמוני (רש"י: נאדות יין) מונח אצלה. אמרה לו: רצונך שתשתה כוס יין? כיוון ששתה, בער בו (רש"י: שהיה משתכר ובווער בו יצר הרע) אמר לה: השמע לי. הוציאה יראתה (אליל שלה) מתוך חיקה. אמרה לו: עבוד לזה. אמר לה: הלא יהודי אני! אמרה לו: מה איכפת לך... ולא עוד אלא שאיני מניחה אותך, עד שתכפור בתורת משה רבך! וזהו שנאמר (הושע ט') "המה באו בעל פעור וינזרו לבשת ויהיו שקוצים כאהבם!"

ג/ (מדרש תנחומא פרשת דברים - סימן ב)

"אלה הדברים אשר דבר משה.

זש"ה מוכיח אדם אחרי חן ימצא ממחליק לשון (משלי כח כג),

מוכיח אדם - זה משה, שהוכיח את ישראל, אחרי !

חן ימצא - שמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם,

שנאמר אם נא מצאתי חן בעיניך ה' (שמות לד ט),

ממחליק לשון - זה בלעם, שהיה אומר לישראל מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל (במדבר כד ה),

למה היו דומין? לבן מלך שהיו לו שני פדגוגין,

אחד אוהב ואחד שונא,

זה שהיה אוהב היה מזהירו, ואומר בני ! הזהר בעצמך שלא תעשה עבירה,

שאביך דיין, ואם שומע שעברת עבירה

אע"פ שהוא אביך, אינו נושא לך פנים,

והאחד שהיה שונא אותו,
אמר לו מה אתה מיצר? אביך מלך, עשה כל תאוותך, ואל תתירא משום בריה,
כי אביך אינו מקפיד עליך!

כך הבן "אלו ישראל",
השני פדגוגין "הם משה ובלעם"

משה היה אוהבם ואמר להם: השמרו לכם פן יפתה לבבכם [וגו'] וחרה אף ה' בכם (דברים יא טז ז),

למה? שהוא דיין!
שנאמר וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים (שם/דברים/ד לט),

אבל בלעם היה אומר אל תיראו! בניו אתם! עשו כל מה שאתם מבקשים, ואינו מקפיד עליכם!

לכך צווח שלמה ואומר: נאמנים פצעי אוהב (משלי כז ו), זה משה,

ונעתרות נשיקות שונא (שם/משלי כז/), זה בלעם,

ואכן דברי בלעם גרמו נזק לעם ישראל שחשבו עצמם לשלמים שאינם צריכים לחשוש מחטא,
ונוסף לכך: הרי הקב"ה אינו מביט בעוונותיהם, ולא יעניש אותם, וכך הצליח בלעם לפתותם לחטוא בשיטים.

ד/ וכך מפורש במדרש (ילקוט שמעוני תורה פרשת בלק רמז תשעא)
"אבל בלעם כשברכן, היו ברכותיו שוות ואין בהם פגם!
לפיכך גבה דעתן של ישראל ובאו לידי תקלה בעצת בלעם"

ה/ שנים עשר ניסים נעשו לפנחס
ומנויים בפרטות בתרגום יונתן בן עוזיאל (במדבר כה, ח),
וז"ל:

"תִּרְיָסְרֵי נִיסִין אֲתַעְבִּידוּ לְפִינְחָס בְּזִמְנָן דְּעַל בְּתַר גְּבַרְא בְּרִי יִשְׂרָאֵל לְוַת מְדִינֵיתָא
(שנים עשר ניסים נעשו לפנחס בזמן שבא אחרי איש בן ישראל אל המדינית):
1/ נִס קְדָמָאֵי - דְּהָוָה לִיה לְמַפְרָשׁ יִתְהוֹן וְלֹא פִירֵשׁ
(נס ראשון, שהיה לו להפריד אותם והם לא פרשו),

2/ נִס תַּנְיָן - דְּאֲסַתְתָּם פּוּמְהוֹן וְלֹא צוּחִין, דְּאִילוּ הוּון צוּחִין הוּון מְשַׁתְּזִין
(נס שני, שנסתם פיהם ולא צעקו שאילו צעקו היו נצולים),

3/ נִס תְּלִיתָאֵי - דְּכוּון בְּרוּמְחָא וּבְרִזְנוֹן פְּחָדָא יִתְ גְּבַרְא בְּרִי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית גּוּבְרִיָה וְיִת מְדִינֵיתָא בְּבֵית בְּהֵתַת
תּוּרְפָה
(נס שלישי, שכיוון ברומח ונקבם כאחד, את איש בן ישראל בבית זכרותו ואת המדינית בבית בושת הערווה),

4/ נִס רְבִיעָאֵי - דְּקָם רוּמְחָא בְּאַתְרֵי בְּרוּזָא וְלֹא אֲשַׁתְּמִיט (נס רביעי, שעמד הרומח במקום הנקוב ולא נשמט),

5/ נִס חֲמִישָׁאֵי - כִּד סוּבַר יִתְהוֹן אֲזַדְקָף שִׁיקְפָא נְטֵל מִיְנִיה עַד דְּנָפֵק
(נס חמישי כאשר נשא אותם הזדקף המשקוף והוגבה ממנו עד שיצא),

6/ נִס שְׁתִּיתָאֵי - סוּבַר יִתְהוֹן בְּכָל מְשַׁרְיָתָא דְיִשְׂרָאֵל דְּהָוָה שִׁיתָא פְּרָסִי וְלֹא אֲשַׁתְּלֵהִי

(נס שישי, נשא אותם בכל מחנה של ישראל שהיה אורכו שש פרסאות ולא התעייף),

7/ נס שביעי - זקיפנון בדרע ימיניה למחמי כולהון קרבו, ולא יכילו להנזקותיה (נס שביעי, זקפם בזרוע ימינו לעיני כל קרוביו ולא יכלו להזיקו),

8/ נס תמינאי - דאתעשן אע רומחא ולא אתבר מן מטולא (נס שמיני, שנתחזק עץ [ידיית] הרומח ולא נשבר מן המשא הכבד),

9/ נס תשיעי - דאתנגיד פרזלא כשיעור תרויהון ולא אשתליפו מניה (נס תשיעי, שנמשך הברזל בשיעור שניהם ולא נשלפו ממנו),

10/ נס עשרי - אתא מלאכא והפך אתתא מלרע וגברא מלעיל דחמון כל בית ישראל ית חיסודיהון (נס עשרי, בא מלאך והפך אשה מתחת איש ממעל שיראו כל בית ישראל חרפתם),

11/ נס חדסראי - דאתנטרו כד חין עד זמן דהליך יתהון בכל משריתא מן בגלל דלא יסתאב כהנא באהלי דמיתא (נס אחד עשר, שנשתמרו בחיים כל זמן שהולכים בכל המחנה כדי שלא יטמא כהן באוהל המת),

12/ נס תריסראי - דאתקריש אדמיהון ולא נפיל עילוי (נס שנים עשר, שנקרש דמם ולא נפל), "עכ"ל התרגום

🌶️ "כיון דאוביל יתהון במשריתא חבט שדנהי, ומיתו!
עני ואמר קדם רבון עלמא: "אפשר דמטול אליין, ימותון עשרין וארבע אלפין מישראל?
ומן יד אתגוללו רחמי שמיא, ואתכלית מותנא מעלוי בני ישראל"

(ו) וידבר השם אל- משה לאמר
פינחס בן- אלעזר בן- אהרן הכהן השיב את- חמתו מעל בני- ישראל בקנאו את- קנאתי בתוכם ולא- כליתי את- בני- ישראל בקנאתי:
לכן אמר הנני נתן לו את- בריתי שלום:
והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על- בני ישראל

רש"י: פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודת אלילים, והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן (סנהדרין פב: סוטה מג.).

ז) ארבע שאלות על הענין הזה:

1/ הרי פינחס היה מצאצאי יתרו שהיה בהתחלה עובד עבודה זרה - אז במה העובדא שהוא נכד גם של אהרן זה מתקן את העובדא שהוא גם נכד יתרו שהיה עובד עבודה זרה בהתחלה?

2/ מפני מה קיבל פינחס את שכרו בעיקר בגלל שהציל את ישראל השיב את- חמתו מעל בני- ישראל בקנאו את- קנאתי בתוכם ולא- כליתי את- בני- ישראל בקנאתי:
תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על- בני ישראל

הלא היה ראוי להזכיר שמסר נפשו על קידוש השם?!

3/ איך קיבל שכר בעוה"ז הלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא?!

4/ לכן אמור הנני נותן לו...

אמר הקדוש ברוך הוא: בדין הוא, שיטול שכרו, לכן אמור: הנני נותן לו את בריתי שלום,
-והלא פשיטא שיקבל שכר שהרי אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה?!?

ח) תשובת הסטיפלר "בברכת פרץ" על פי הגמרא קידושין דף מ'
(משנה, פאה א, א) "אלו דברים שאדם עושה אותן ואוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא;
אלו הן: כיבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והבאת שלום שבין אדם לחבירו - ותלמוד תורה כנגד כולם"

(ישעיהו ג, י) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו וכי יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב אלא טוב לשמים
ולבריות זהו צדיק טוב טוב לשמים ורע לבריות זהו צדיק שאינו טוב

ט) לכאורה פינחס היה טוב לשמים ולא לבריות?!
זוה בדיוק מה שגילה הקב"ה שפינחס דוקא פעל מתוך רגש אהבת ישראל כדי להציל את כולם מן המגפה
וכמו סבו אהרן, שהיה אוהב שלום ואוהב את הבריות

ולכן מגיע לו שכר פירותיהם בעולם הזה

י) לומדים מכאן שאדם אחד יכול להציל את כל עם ישראל
נמצא שאסור לאדם לחשוב שאינו כלום
אלא להיפך האחריות רובצת על כל אחד מאיתנו